

OIKEUSMINISTERIÖN ASETUS ULOSOTTOTOIMEN TOIMIPAIKOISTA JA NIIDEN TEHTÄVISTÄ

1. Tausta

Tällä hetkellä ulosottovirastojen toimipaikoista säädetään 1.2.2016 voimaan tulleella oikeusministeriön asetuksella 14.12.2012/821. Ulosotto jakautuu 22 ulosottovirastoon, joissa on yhteensä 22 päätoimipaikkaa ja 42 sivutoimipaikkaa. Ulosottolaitos määrittelee itse mitä toimintoja missäkin toimipaikoissa on. Keskushallintovirastona toimii Valtakunnanvoudinvirasto, jonka päätoimipaikka on keskusviraston perustamisvaiheessa alueellistettu Turkuun.

Ulosoton rakenneuudistushankkeen organisaatiomuutosten edellyttämät lainsäädäntömuutokset vahvistettiin, kun tasavallan presidentti vahvisti hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi ulosottokaaren muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 19.6.2019 (778/2019). Laki tulee voimaan 1.12.2020. Ulosotto organisoidaan yksiportaiseksi. Keskushallintoviranomaisena toimivasta Valtakunnanvoudinvirastosta ja 22 ulosottovirastosta muodostetaan yksi valtakunnallinen virasto, Ulosottolaitos. Täytäntöönpano jaetaan alueellisesti organisoituun laajaan täytäntöönpanoon sekä valtakunnallisesti organisoituihin erityistäytäntöönpanoon ja perustäytäntöönpanoon. Lain 11 § mukaan Ulosottolaitoksen toimipaikoista ja niiden tehtävistä säädetään oikeusministeriön asetuksella.

Hallitusohjelman mukaisesti Ulosottolaitoksen toimipaikkaverkko säilytetään nykyisellään.

2. Ehdotus asetukseksi

Esityksessä esitetään ulosoton toimipaikkaverkoston ja toimintojen järjestämistä seuraavalla tavalla:

Toimipaikat säilyvät nykyisellään 64 paikassa.

Laajatäytäntöönpano toimii kaikissa Ulosottolaitoksen toimipaikoissa.

Perustäytäntöönpano järjestetään alueellisesti kuuteen toimipaikkaan.

Erylistäytäntöönpanon keskustoimipaikat säilyvät nykyisellään kuudessa toimipaikassa.

3. Esityksen vaikutukset

Vaikutus asiakkaisiin

Uudessa yhden viraston mallissa toimintojen alueellisella järjestämisellä esitetyllä tavalla ei heikennetä ulosoton velallisten ja velkojen asemaan palvelujen saatavuuden kannalta. Ulosoton palveluita tarjotaan tulevaisuudessakin koko maan kattavassa toimipaikkaverkostossa, joka on sama kuin nykyisessä ulosottolaitoksessa. Asiakkailla on mahdollisuus asioida henkilökohtaisesti missä tahansa Ulosottolaitoksen toimipaikassa, jättää sinne asiakirjoja tai keskustella päivystävän ulosottomiehen kanssa. Lisäksi ulosoton sähköisiä asiointipalveluita laajennetaan rakenneuudistuksen yhteydessä siten, että lisätään velallisten mahdollisuuksia seurata ulosottoasioidensa tilannetta ja hoitaa asioitaan sähköisesti.

Henkilöstövaikutukset

Toimintojen järjestelyllä ei ole vaikutusta vakinaisten virkamiesten asemaan. Toimintojen järjestelyyn liittyen ei irtisanota vakinaisessa virassa olevia virkamiehiä. Uudistuksen yhteydessä perustettava perustäytäntöönpano on kokonaan uusi toiminto, johon rekrytoidaan uusi henkilökunta julkisella haulla. Perustäytäntöönpanon alueellisen järjestämisen yhteydessä on otettu huomioon nykyisen määräaikaisen henkilökunnan sijoittuminen, että heillä on mahdollisimman hyvät mahdollisuudet halutessaan hakeutua perustäytäntöönpanoon tai muihin Ulosottolaitoksen tehtäviin.

Taloudelliset vaikutukset

Ulosottolaitoksen toimipaikkaverkosto pysyy nykyisellään. Toimipaikoista johtuviin kustannuksiin perustäytäntöönpanon organisointitavalla ei ole olennaista merkitystä. Laajan täytäntöönpanon toimipaikat säilyvät ennallaan, joten toimipaikoista aiheutuvat kustannukset säilyvät joka tapauksessa karkeasti nykyisellä tasolla. Lisäksi ulosottoverkon säilyttämiseen nykyisellään budjetissa on osoitettu 400 000 euron lisämääräraha vuodelle 2021, 800 000 euroa vuodelle 2022 ja vuodesta 2023 lukien 1,2 milj. euron lisämääräraha.

Suunnitellulla toimintojen järjestämisellä uudessa yhden viraston mallissa voidaan henkilöstöresurssit saada nykyistä tehokkaampaan ja joustavampaan käyttöön. Tällöin on mahdollista varautua myös tuleviin taloudellisiin haasteisiin.

Vaikka tietenkin olisi toivottavaa, ettei kukaan joutuisi ulosottoon, se ei kuitenkaan ole kovin realistista. Toimintojen järjestämisellä pyritään turvaamaan ulosoton perinnän yhdenvertainen toiminta ja tehokkuus koko maassa. Viime vuosien perintätulosten perusteella peruserinnän osuus arvioidusta ulosoton tuloksesta olisi noin 700 - 800 milj. euroa. Valtion osuus perintätuloksesta on hieman yli 40 %. Jokainen tuloksessa tapahtuva prosenttiyksikön suuruinen heikennys merkitsee vuositasolla noin 7 – 8 milj. euron pudotusta perimistulokseen. Tästä johtuva, valtiolle tuloutuvien tilitysten menetys olisi helposti yli 3 miljoonaa euroa. Tällä on merkittävä fiskaalinen merkitys. Peruserinnän ongelmat vaikuttavat myös koko ulosoton perintäketjuun, eli siis myös laajan täytäntöönpanon tulokseen.

Alueellinen vaikuttavuus

Ulosottolaitoksen toiminta on nykyisellään hyvin laajasti jakautunut koko valtakunnan alueelle. Ulosottolaitos on suunnitellut perustäytäntöönpanon alueellisen järjestämisen vastapainoksi sijoittamaan kirjaamon henkilökuntaa eri maakuntiin. Tällöin maakuntatasolla henkilöstön määrää tarkasteltaessa on nähtävissä, että organisaation ja tehtävien uudelleenjärjestely ei vähennä ulosoton henkilökunnan määrää eri maakunnissa, vaan arvioidaan jopa lisäävän ulosoton henkilökunnan alueellista jakautumista eri maakuntiin.

Valmistelussa olevan laajan Ulosottolaitoksen rakenteen uudistuksen yhteydessä on myös maksimoitava etätöiden edistämistä koskevat ratkaisut valtion henkilöstöpoliittisten linjausten puitteissa sekä edistettävä monipaikkaisen työn tekemisen mahdollisuuksia ulosottolaitoksen eri toimipisteissä.

4. Yksityiskohtaiset perustelut

1§ Ulosottolaitoksen toimipaikat

Pykälän sisältö vastaa voimassaolevaa asetusta ulosottovirastojen toimipaikoista. Ulosotto toimisi nykyisillä 64 toimipaikassa. Hallitusohjelman mukaisesti ulosoton toimipaikkaverkko pysyy nykyisellään.

Toimipaikat sijaitsevat:

- Espoon kaupungissa
- Forssan kaupungissa
- Haapajärven kaupungissa
- Helsingin kaupungissa
- Huittisten kaupungissa
- Hyvinkään kaupungissa
- Hämeenlinnan kaupungissa
- Iisalmen kaupungissa
- Ikaalisten kaupungissa
- Inarin kunnassa
- Joensuun kaupungissa
- Jyväskylän kaupungissa
- Jämsän kaupungissa
- Järvenpään kaupungissa
- Kajaanin kaupungissa
- Kangasalan kunnassa
- Kankaanpään kaupungissa
- Kauhajoen kaupungissa
- Kemijärven kaupungissa
- Kemin kaupungissa
- Kristiinankaupungin kaupungissa
- Kokkolan kaupungissa
- Kotkan kaupungissa
- Kouvolan kaupungissa
- Kuhmon kaupungissa
- Kuopion kaupungissa
- Kuusamon kaupungissa
- Lahden kaupungissa
- Lappeenrannan kaupungissa
- Lohjan kaupungissa
- Loimaan kaupungissa
- Maarianhaminan kaupungissa
- Mikkelin kaupungissa
- Muonion kunnassa
- Mänttä-Vilppulan kaupungissa
- Nokian kaupungissa
- Nurmeksien kaupungissa

- Oulun kaupungissa
- Paraisten kaupungissa
- Pellon kunnassa
- Pieksämäen kaupungissa
- Pietarsaaren kaupungissa
- Porin kaupungissa
- Porvoon kaupungissa
- Pudasjärven kaupungissa
- Raahen kaupungissa
- Raaseporin kaupungissa
- Rauman kaupungissa
- Riihimäen kaupungissa
- Rovaniemen kaupungissa
- Salon kaupungissa
- Savonlinnan kaupungissa
- Seinäjoen kaupungissa
- Sodankylän kunnassa
- Suomussalmen kunnassa
- Tampereen kaupungissa
- Turun kaupungissa
- Uudenkaupungin kaupungissa
- Vaasan kaupungissa
- Valkeakosken kaupungissa
- Vantaan kaupungissa
- Varkauden kaupungissa
- Ylivieskan kaupungissa
- Äänekosken kaupungissa

2§ Laajan täytäntöönpanon toimipaikat

Pykälän mukaan laajaa täytäntöönpanoa toimitettaisiin kaikissa Ulosottolaitoksen toimipaikoissa ja siitä vastaisivat ulosoton ylitarkastajat.

Laajassa täytäntöönpanossa hoidetaan sellaisia täytäntöönpanotehtäviä, jotka mahdollisesti edellyttävät velallisen tapaamista ja muita ns. kenttätehtäviä. Nimenomaan laajassa täytäntöönpanossa velallisilla tulee olla tosiasialliset mahdollisuudet tavata asiaansa hoitava ulosottomies myös fyysisesti. Laajan täytäntöönpanon toiminnan hajauttamisella kaikki ulosoton laajan toimipaikkaverkon toimipaikkoihin taataan erittäin kattavasti ulosoton alueellinen saatavuus ja ulosoton asiakkaiden oikeusturva.

3§ Perustäytäntöönpanon toimipaikat

Pykälän mukaan perustäytäntöönpano järjestettäisiin alueellisesti kuudelle paikkakunnalle: Helsinki, Turku, Tampere, Kuopio, Oulu ja Vaasa.

Perustäytäntöönpano on tietojärjestelmien välityksellä tapahtuvaa menettelyä, sellaisten maksuvelvoitteiden täytäntöönpanoa, jotka voidaan käsitellä nopeasti, velallista tapaamatta ja lähtökohtaisesti sähköisin menetelmin.

Ulosottomiehen sijainnilla ei ole täytäntöönpanotehtävien kannalta merkitystä. Toiminnan on kuitenkin täytettävä reunaehdot. Sen on oltava yhdenmukaista, jotta turvataan kansalaisten oikeusturva. Toiminnan on oltava tehokasta, jotta ulosoton vaikuttavuus ja velkojien oikeusturva toteutuvat.

Uusi henkilöstöryhmä, ulosottotarkastajat, toimittavat perustäytäntöönpanoa. Toiminto on uusi ja virat täytetään avoimen hakumenettelyn kautta. Virkoja voidaan hakea myös ulosottolaitoksen ulkopuolelta. Perustäytäntöönpanoon on kaavailtu 187 virkamiestä; johtava kihlakunnanvouti, 6 kihlakunnanvoutia ja 180 ulosottotarkastajaa.

Rekrytointien onnistumisen kannalta luonnollisia vaihtoehtoja perustäytäntöönpanon toimituspaikoiksi ovat sellaiset paikkakunnat, joiden työssäkäyntialueilla on hyvä rekrytointipohja, esimerkiksi ko. alueilla sijaitsee tähän tarkoitukseen soveltuvaa koulutusta tarjoavia oppilaitoksia. Esitettyjen toimipaikkojen soveltuvuuden kannalta on myös eduksi, että työssäkäyntialueella asuu paljon nykyisiä määräaikaista kihlakunnanulosottomiehiä ja ulosoton toimistohenkilökuntaa.

Suunnittelun lopputuloksena oleva kuuden toimipaikan malli mahdollistaa henkilöstön rekrytoinnin ja toisaalta toiminnan sijoittamisen mahdollisimman laajasti alueellisesti. Nämä toimipaikat ovat luonnollisia vaihtoehtoja, koska nykyisistä määräaikaista kihlakunnanulosottomiehistä valtaosa on näitten paikkakuntien työssäkäyntialueella. Näillä alueilla on lisäksi paljon toimistotyöntekijöitä, jotka myös ovat potentiaalinen rekrytointipohja perustäytäntöönpanon uusiin ulosottotarkastaja virkoihin. Oppilaitoksia on runsaasti näillä alueilla, joten koulutettua henkilökuntaa olisi saatavilla niistäkin.

Johtosuhteet ovat mallissa selkeät, koska jokaisessa perustäytäntöönpanon toimipaikassa on kihlakunnanvouti johtamassa toimintaa. Jokainen perustäytäntöönpanon ulosottotarkastaja on osa täytäntöönpanotiimiä, joka voi suunnitella työtä ja tehtäviä monipuolisesti. Ammattitaito sekä kielitaito ovat helposti ylläpidettävissä. Tällöin myös etätöön tekeminen ja johtaminen onnistuvat hyvin.

4§ Erityistäytäntöönpanon toimipaikat

Pykälän mukaan erityistäytäntöönpano toimisi kuudella paikkakunnalla: Helsinki, Kuopio, Vaasa, Tampere, Turku ja Oulu.

Nykyisen ulosoton erikoisperinnän toimipaikoista päättäminen kuuluu Valtakunnanvoudinvirastolle. Ulosoton erikoisperintähenkilöstö on sijoittunut varsinaisesti kuuteen ulosottovirastoon. Tarkoitus on jatkaa erikoisperintää vastaavaa erityisperintää nykyisillä kuudella keskuspaikkakunnilla. Erikoisperintä on vuosien saatossa luonut oman tarkoituksenmukaisen yhteistyöverkostonsa eri viranomaistahojen kanssa ja tuo yhteistyö on osoittautunut tehokkaaksi niin toiminnallisesti kuin taloudellisen tuloksen kannalta.

5. Valmistelu

Esitys on valmisteltu oikeusministeriössä. Esityksestä on pyydetty lausunnot

6. Voimaantulo

Asetus tulisi voimaan 1.12.2020.